

ACC. N:R M. 15354: 1-9.

Landskap: Skåne

Upptecknare: Thyra Gunnarsson, Norrvidinge

Härad: Boaryge ö. Onsjö

Berättare: fröken Kristina Gunnarsson, "

Socken: Virke ö. Norrvidinge

Berättarens yrke: f. d. lantbr.

Uppteckningsår: 1961

Född år 1887 i Virke

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Textilierna i hemmet. s. 1-9.

N. M. 163

15/2-61.

Skurgolv

Mattor

ACC. N:R M. 15354:1.

1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

NM 163

På landsbygden i trakterna här omkring hade man
i allmänhet skurgolv med trasor mattor på.

De första åren på 1900-talet tyckte man föga på skurgolv,
i enstaka fall hade man måtade golv. Färdigt golv
försåsom då inte alls på landsbygden. Som tända
avsläggning försåsom i stora stugan och "Lilla stugan".
Hade man en järnkammare bibehåll man där skurgolv
och där lades den hemvärda "jimmattan".

I salen skulle också vara skurgolv, och det har man
fortfarande på många ställen, förall vid enstaka tillf.
där kunna ta sig en soäng.

Äll rum där man hade utgång till trädgården kallades
ändå fram i slutet av 1800-talet för "Gångkammaren".

Där var inga andra möbler än någon bänk och klädskåp
för gångkläder; i gamla byggnader insattes aldrig guld-
per.

Mattor.

ACC. N:R M. 15354: 2.

2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

Till salu hade man fina långsrandiga mattor
med inslag av ullgarn, dessa värdes i hemmen.
På de flesta gårdar hade man får och då skickade
manullen till spinning och färgning eller också
väptes garnet direkt från fabriken. Brysselmattor
eller gräsiska mattor sattes i landhemmen,
då fanns man. vällakans- eller örthäns-matta, antingen
hemvärd eller köpt på länets hemslöjd.
På 1920-30-talet köpte man på hemslöjdens värbussar
våra mindre nyor till golvmattor.

I Yrke, där vi bodde till 1907, hade vi knutna Från-
gardiner i stugan, där var små låga fönster.

I lilla stugan och salen hade vi vita långgardiner,
kromvärda eller ibland till salen täpta trädgardiner.
Hos min farfar i Bessgården var det högre fönster,
men i stora stugan förekom gardiner endast vid
jultiden. Farmor och Farfar ville ha fri utsikt över
gården och allen över till landsvägen.

I de andra rummen i Bessgården hade de långgardiner.

I min barndom användes ofta till gardinstänger sol-
skaft (solstänger) omringade med vita tygströmmor för
att där kunna sätta fast gardinerna m. knapphål.

På 1910-talet började man använda s.k. kornis och senare
kom en period då man hade trä- eller metall-stänger med
ringar och dragordning. Därefter blev det metall-
stänger, som kunde skjutas ihop för att passa olika fönster-
bredder. På senare tid har kornisen åter kommit till
fredens och då med praktisk anordning för gardinuppställning.

I början av 1900-talet följde man användna draperier i st. d. mellan två rum. Där man var i Torng, vilka bestod av och draperier, men man fick vänta på det i många år. För ville inte gåna riva i väggarna, men då äldste syster blev smickad blev reparationen gjord. Då vände vi draperier i hallen av p. rött och grått bomullsgarn och senare förde vi ett par med bomullsg. Till orup och odlagen till inslag med "teknik"-mönster från Hemsö. Till uppläggning av draperier anv. trästäng med träringar.

Bands. I vissa rum hade man bander av grått eller vitt linne. Banderade med gull, rött och grått linne eller bomullsgarn. Ofta var det sytt en blomrande omkring ett ordspåk eller ett bibelcitat. "Egen härd är guld värd," såg jag ofta sytt på bander. Dessa var uppsatta vid lam. Där hade vi i vardagsrummet en fullbordad (tygel på tyg) som vi satte upp längs långvännen till fularna. Därför kändes ända "barnens vännen" hade vi en sydd bander i trälappsen och versen av ett "Bandrollap": "Vår solens klara strålar på himlen stiga uppöst. Materialet häftes under kräftiden 1916-17 och färgerna står sig ännu trots otaliga trätter, banderna sitter allt jämt på väggen, som i köket.

På 1920-talet på Hemslöjdens värbussers utbyggnadsområde värdes
längder i sillstäm, krabbasir, opphämta m. m. och på
sammadsbusserna arbetade man med knödar sydda m. ullgarn
i trivelsöm och schattsöm. Dessa bonader och längder såltes
ofta i stora otugan eller salen.

Dukar. Först i slutet på 1890-talet började man använda varduk, vit
eller blåvit på det lilla smittet i vardagsrummet, där alla
ät gemensamt. Först hade man trivvit ell. målad trivvit skiva.
När det kom frammanför dekorerades på hemvärdvit duk om
det serverades med var det endast kaffe som bjöds hade vi
ofta en röd-vit-rutig hemvärd duk. På söndagarna hade vi
alltid prydnadsduk på bordet, på lördagen en bord-täckande
duk och på det runda bordet en röd vit duk i "Färskaft".
Servietter. Användes inte utom vid större bjudningar. Vanligtvis
hade man i landhemmen ett par dusen hemvärd dräll-
servietter (Färskafts-). Det räckte inte alltid till om man då lämnade
man av varandra. De praktiska pappis-servietterna
användes numera ofta både vid enkla och högtidliga tillf.

Senkr. 1910 förjorde broderade "Lönare" användas allmogda, upp
kaffebröden med. Numera är det "Festtrösser" sydda i hussygn
"smygång" eller dyl. som pryder bröden.

På tygn eller schiffarien hade man länge fram på 1900-talet
virkade dukar, senare blev det virkad ill. broderade dukar.

På bord en. pålände cytar hade man gärna en filettkanten och
träd viten duk eller också en duk sydd i smetansok, engelskt
broderi, eller handansömm.

Wäpna. På de flesta gårdar (i slutet på 1800-t.) fanns det
äkminstom en stappad soppa och sex stolar för "lillastuan"
och framme en stappad soppa i finkammaren. Dessa var
blända m. hemvävt tyg, ofta vävt i dukgång. Wäpna
var gjorda hos smickaren på orten.

Hade man en väddsoppa m. trälock, bländde man
locket om söndagarna med ett traskatts gyltäckel, och
därpå hade man lösa kuddar för söndagsvitan.

Jag har ofta sett kuddar broderade med devisen: "Bara
fem minuter," eller "Blott en viten tumpelur".

Man hade hemsnickrade sängar med träbotten.

På 1910-talet kom turisthängarna med stäljäddebotten i ropet, och senare trähängen om resårbotten. Över på resårbotten lades en tagel - ell. vadd-madrass.

I turisthängarna hade man väl madrass - och vadd-madrass! På den tiden de gamla äldrebruna trä-sofforna eller sängarna användes, var det nog både bäst och billigast med madrasser fyllda med längskuren "backelse" eller också stoppade med hö. Över på detta lade man ett bomväst valstovar fyllt en gästfäder; dund använde man endast till turvullriddarna.

På en R. K.-kurs lärde vi sig madrasser om. Jack var stoppades fyllt hö - praktiskt och bra att ligga på.

Lakan. Till underlakan hade vi bomvädda grön lakan.

När vi hade många sängplatser, för drängar oml., köptes en säck av ljusröd bomullsflanell, som vi sydde filtar av att använda som avlakan. Den användes som handes denna fyllt kanske varmare än ett linrelakan.

Till dessa bäddar hade vi ängeltövar av blå-rutig
kamulstyg. Jag hämnas inte till användningen av rygs
eller pärlor, som täcken. De hade i smitt från hemväda
yllertyg och framställda vaddtäcken. I bland bländes
dessa "sticktäcken" en hemvästyg, f. ex med blå kamulstyg.
Till rygs och inslag av antingen rödbrunt ell. grått
"intertyg". Det blev en smula vacker färgskiftning
av detta garn. Det användes också till resttyg för årtuber. ^{Blått med möjklätt}
Utdrags-säng och -soffa fick bäddas på brällen, alla
sängkläderna låg under dagen på sängen med ett
tjockt täcke över. På söndagarna hade man ett fint
takan m. spetsar som stack ut under täcket vid säng-
gavarna och gämn ett ängeltövar m. samma spets över på
sängen. — På senare tid, då man hade ett särskilt rum
för sängarna så att de kunde stå bäddade, hade man
virkade vita sängtäcken på och längre fram följdes
fina brodda sängöverkast.

Blått med möjklätt
mstaq.

Brickbillare anv. smbl. färs i tiden. Vi hade för längesen ett par
brickband, som egentligen var avsedda till by-kängsten. Där
morfar hade fått dem i brudgumsgåvan av sju. nära anförvand.
De var sydda i smbl. färd till dess stygnens bredvid, små blommar i
vackra ullgarns färger, som hade ena, inte använd kängsten
utan vid påttilliga tillfällena, för de var väl tillbehållna.
På farfar hade tillått färd kängsten (sydda på 1860-7.) som vi fått
äro och använder som skäp.

Senare hade vi brickband av grov timrvår broderade av. kängsten
i ljusa färger. Under många år var det modernt av. brickband,
men nu har de kommit till broders igen och sejs på smbl. timre
m. borsstygn. På 90-talet anvis jag att ena sydde 15-20 cm breda
remmar på ylle-stramalj och fästas på hömbyllor. I handvärdet
fram i banten grå dessa remmar, men ofta påttas som färd s. k.
"musetrappor" eller "musatrappor": det var två band som flätades
på ett särskilt sätt. Till färdstygn, på kommoden vävades av
vitt o. blått bom. garn runda och avhänge omdeslägg. Paradband
m. färd vävdes i slutet på enduk- eller handduksväcka.
Dammband. sydde vi av färdvävda flanelpittor, de blev skina.